

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Caput Tertium. Quid parentes, filijs, quid conjuges conjugibus invicem
debeant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

legis, si adolescentes, ac tyrocinium tantæ scientia ponere jam decrevisti, eorum limina tere, eos saepe interroga, illorum lectionibus assidue ac frequenter assiste, quo aptior ad tantum munus animas regendi, quo nullum est excellentius, efformeris.

12. Iam vero dum avidis auditorum auribus, quæ retulimus, aliaque plura propinaret Hierotheus, ex cuius ore magis, quam ex Platone, melle dulcior, ob inditum à natura leporum, fluebat oratio, vergebat ad occasum soli, atque à vicinis montibus, arboribusque longiores se demittebant umbræ. Quare Theologo dicenti quies, familiæque pro suo cujusque libitu consuetæ ambulationes per amena viridarijs spatia concessæ sunt. Quorum exemplo, & mihi à benigno lectore, ne plus nimis in scribendo desudem, tantillum, oro, quietis, absoluto jam Dialogo, permittatur.

CAPVT TERTIVM.

Quid parentes filij, quid conjuges conjugibus invicem debeat, &c.

VT valde obvia, & omnibus poene cognita prætermitram, ea dumtaxat compendiosè differam de patre ac matre, nec aliqua subricebo de marito & uxore, quæ non nulla explicationis luce pro tyroibus indigere videbuntur.

¶. I.

Pater quod alimenta filij, ejusdemque ex hereditationem & vota.

Pater filio legitimo.

1. **Q**uod patrem, quæret quis primò, an pater teneatur alimenta præstare filio legitimo? Respondeo, teneri, & etiam si filius auctoritate principis fuerit proscriptus, etiam si fuerit excommunicatus, etiam si dissipaverit ea, quæ pater forte eidem assignaverat pro alimentis, etiam si filius potuerit sibi suo labore, vel aliunde providere, re ipsa tamen non providit. Ratio horum & similium est, quia adhuc filius est, & pars patris, de jure naturæ patrì commendatus. excipe quædam n. 8. Quod si pater bonis careat, polleat vero mater, hæc succedit in hac obligacione, & utroque deficiente, avi, vel alij progenitores paterni, & his quoque deficientibus, avi progenitoresve materni; addit Azor, b & tandem consanguinei propinquiores, id quod nisi forte intelligas fratres, sorores, ac patruos, e durum mihi videtur, si filius habeat unde vivat, liberabitur pater, materve, alijque ab alimentis porrigidis, quia cessat tota causa, nempe filii necessitas.

a Afor. p. 2. l. 2. c. 4. q. 7. b Idem ib. c. 5. q. 8.

2. Nomine autem alimentorum hic veniunt victus, vestitus, dominus, lectus, medicinae, impensa funeris, imo & uxoris filijque sustentatio: atque hæc omnia juxta cuiusque conditiones; ita, ut filio nobili debantur famuli, & paedagogus, & libri, & impensa necessariae ad studendum, & juxta morem patriæ, etiam equus.

equus. Hoc enim & similia, cum his ne ad alios pauperes te vertere juro
intidigat filius, alimentorum nomine potes? Vide quæ dicam li. 8. tr. 4. c. 1.
hic comprehenduntur: Vno verbo, §. 3. n. 17.

debentur alimenta secundum statum, f. Sanc. in conf. t. 2. l. 1. c. 5. d. 4.
non vero solum secundum naturam. vid. etiam d. 5. n. 75. Aꝝ. l. c. c. 5. qꝫ.
cc. Sanc. in conf. t. 2. l. 4. c. 3. d. 4b. 7. facit hoc de Lugo t. 1. de just. g. Sanc.
34. Cꝫ. passim. Aꝝ. l. cit. h. Bass. in florib. v. adulterium. n. 9.

3. De excommunicato addit Azor
d. limitationem, ut ei à patre non de-
beantur alimenta, sed solum victus, ne
fame pereat, quando sponte sua filius
in excommunicatione persistit; sed id
mihi difficile videtur, esto enim pec-
cet tunc filius absolutionem negligens,
namen non videtur pietati Ecclesie
conveniens, ut velit cogere parentem
ad deserendum filium. Nec obstat
Glossa & Abbas, e adducti pro ea li-
mitatione; ij enim non loquuntur de
parentibus, quibus peculiaris cura fi-
liorum insita est à natura, sed de alijs
extraneis.

d. Azor. l. c. q. 8. e apud Aꝝor. ib.

4. Adeo rigorosum est hoc onus
filium alendi, ut peccent f. mortali-
tormi (ut attingo) ita hos filios expo-
ter parentes, si sine gravi causa suos
infantes in hospitali alendos expoñant.
Quod si timor infamiae, v. g. matris,
faciendas in alendo exposito: Hospi-
tali (inquit) nam non placet Bassa-
us h. dicens, posse restitui alijs pau-
peribus; si enim extat dominus, seu
legitimus administrator earum im-
periarum, nempe hospitale, qua ratio-

5. Dixi (ex probabili sententia) nam
mihi non est improbabilis cum limi-
tatione mox dicenda, ex Layman, a-
lia opinio Henriquez i. docentis, in eo
timore, seu necessitate, non solum non
peccare parentes, etiam divites, ex-
ponendo filium in hospitali, sed nec ad
ad deserendum filium. Nec obstat restituionem teneri. Ratio est, præ-
sumpta voluntas fundatorum, qui
videntur ejusmodi hospitalium ere-
ctione, cujuscumque generis necessita-
tibus voluisse consulere; & certè mihi
placeat distinctio Layman; l. si hospi-
tale sit dives, posse id sine dubio præ-
sumi; quod non ita facile potest, si

divites non sit. Hospitalium magnum Pa-
norum (ut attingo) ita hos filios expo-
ter parentes, si sine coram patrum, ma-
trum ve notitiam veniat, statim illis
eosdem reddat, repetitis expensis ha-
bent similis necessitas ad talem exposi-
tionem divitem patrem compellant eos tantum alefe velle, qui sunt omni
(quo casu certe non peccabitur) debe-
bit ex probabili g. sententia id fieri, a-
nimmo restituendi hospitali impensis
obseruantandam.

i. Henr. apud Sanch. l. c. ium. 17. fi.
quem sequitur Dicastillus li. 2. de just. t.
2. d. 7. a. n. 171. 1. Laym. l. 3. tr. 3. p.
3. c. 17. n. 4.

PATER

Pater filio spurio, vel naturali.

6. Quæres secundò : an ejusmodi alimenta debeat pater, etiam filijs spurijs, quæles sunt ex damnato congreſsu geniti, puta incestu, adulterio, facrilegio, quibus pater prohibetur aliquid causa mortis donare, vel relinquere? quod certè, præter cætera, factum est, nè legitimis hæredibus decretat hæreditas. Respondeo, debere, m nam licet leges civiles etiam alimenta videantur prohibere, tamen quoad hæc sunt correctæ à jure Canonico, cuius sit de jure naturæ, ut pater alat filium, quacunque tandem ratione ab ipso sit genitus. Hinc sequitur, n patrem posse, imo & debere relinquere filio spurio alimenta proportionata suo statui, & filiæ spuriæ similem dotem (hæc enim succedit loco alimentorum) constituerem, non solum ex bonis patrimonialibus, sed etiam ex frustibus redditum Ecclesiæ & à patre perceptis; dotem, inquam, alimentis respondentem; si enim excedat, non potest, nam propterea ejusmodi excessum cum filia spuria, tum ejusdem maritas restituere, etiam ante judicis sententiam, legitimis hæredibus (misere forte ipsi libere remittant) obligabitur. Vide hæc diligenter disputata apud Molinam, q Sanchez, r Azor, Fagundez, & ubi invenies hanc doctrinam non esse contra constitutiones Pij V. qui videtur spurijs prohibere (rum) manus graviter in patrem iniicit: si contumelia gravi afficiat: si accuset, extra casum prædictionis Patritæ, vel Principis: si cum maleficio se inter-

m Mol. Azo. Sanc. max cit. m Sanc.
in conf. t. 2. l. 4. c. 3. dub. 34. C 36.
o Azo. p. 2. l. 2. c. 12. q. 4. q Molina
de just. tr. 2. dif. 168. versu in. t Sanc.
l. c. dub. 39. C lib. 4. de marr. d. 26. d
n. 20. C diff. 28. nu. 32. f Azo. l. r.
C a c. 8. t Fagundez, lib. 4. in decal.
c. 1. à nu. 6.

7. De filiis naturalibus, qui illi sunt, qui generantur ex copula, nec approbata, nec reprobata jure civili, hic non meminimus; ijs enim certum est, non posse patrem alimenta denegare, imo posse, deficientibus filijs legitimi's, omnia bona sua donare, vel relinquere, ut fuisse Doctores. tt
et lege Sanc. t. 2. confil. lib. 4. e. 7.
dub. 16. 7. C 18. alijsq. ab ipso cit.

Causa negandi alimenta, C exhibendi C.

8. Quæres tertio: potestne licet aliquando parens alimenta negare filio? Respondeo, posse, u quando scilicet adest aliqua ex causis, ex quibus jure pater filium exhibendare valeat, etiam legitimam eidem negando: nam eijsdem valebit alimenta negare, filiazque dotem non constituere; quæ exdem causæ faciunt, ut filius patri alimenta negare licet possit. Ratio horum tangetur mox. Hæc autem causæ quatuordecim fere numerantur in legibus; x si filius (intellige etiam & filiam, imo & nepotes, respectu avo-
Pij V. qui videtur spurijs prohibere rum) manus graviter in patrem iniicit: si contumelia gravi afficiat: si accuset, extra casum prædictionis Patritæ, vel Principis: si cum maleficio se inter-

se intermisceat: si infidetur vita patris: si patris uxorem, hoc est, novercam violet: si in judicium deferat patrem, cum ejusdem gravi detimento: si requisitus à patre inclusio filius (non autem filia) illum non adjuvet: si prohibeat patrem testari: si histrionicam, vel gladiatoriari exercet, quando pater non est ejusdem artis: si pater offerente dotem & nuptias, filia minor viginti quinque annis luxuriosè vixerit: si parentis forte furiosi curam filius negligat: si eundem captivum non redimat, cum possit: si fiat hereticus, patre existente Catholico.

u. Bonac. t. 2. d. 4. in 4. de cal. præqu. unic. a. p. 6. §. 3. no. 1. Covar. Molina. Sanchez. alijq. apud eundem Bonac. x. Autem ut cum de Appell. cognos. §. causas autem. a. Bonac. l. e. addis aliam causam, idest si filius dilapidaverit bona patris. Azor. b. c. c. 3. q. 6. vide Authen. cit.

9. Sed insurgunt duæ difficultates prima: an quando parentes exhædere possunt filium, unde & licet negare alimenta, id intelligatur de omnibus, hoc est, etiam de necessariis ad vitam sustentandam? Respondeo, ita intelligi docet Molina, b. quia tunc filius ob suam ingratitudinem non habetur amplius pro tali; solum igitur, perinde ac ceteri proximi in extrema necessitate, erit adjurandus.

b. Vterque Molina apud Sanch. l. 4. matr. d. 26. na. 1. alijq.

Non ita intelligi, sed patrem teneri haec necessaria alimenta præstare, docet dñm de patre, quem Patratum appellant Latinis, à quonam erit alendus?

semper in patre aliqua major obligatio residet, quam in alijs. Vtraque sententia est probabilis; hanc ut probabiliorem, & certè magis placitam libentius amplector.

c. Covarruv. apud eund. Sane.

10. Secunda difficultas: an possit exhædere filius, atque à dictis alimentis expelli, si committat contra patrem aliquod peccatum finibile vel maius ijs, quæ dicta sunt? Respondeo, negant & plerique, nam in authenticâ dicuntur, ut præter caussas numeratas, nulli licet ex alia lege alias ingratitudinis caussas opponere. Concedunt nonnulli: e. si enim pater exhortationem filijs potest intentare, propter minora peccata, poterit propter æqualia, & multo magis propter majora: legem enim ad similia trahi posse; præsertim cum similes caussæ aut gravior existit, facetus Azor. f. Vtraque sententia in conscientia probabilis esto, et si apud Iuristas prior habetur probabilius.

d. Molin. t. 1. de just. tr. 2. d. 176. alijq. apud eund. e. Clarus, Covar. Reginald. apud. Bonac. t. 1. circa 4. de cal. præcep. d. 4. q. unica p. 6. §. 3. num. 2. alijq. apud Molin. cit. vers. dubium inde est. f. Azor. p. 2. l. 1. c. 29. qu. 6. vers. Duo hic merito.

*Habens patrem & filium à quo
alendus?*

11. Quæres quartò: quid sentient Latinis, à quonam erit alendus?

Pater patratus est ille, qui filio gaudet

nec caret patre. Hic igitur , si forte e-
geat, eritne alendus à suo patre , an à
tuo filio? Respondeo , à patre (ajunt
g aliqui) quia qui filium genuit , e-
undem educare , & instituere jure na-
ture debet ; A filio (alij contendunt
h) quia plus debet filius patri , à quo
fuum esse habuit, quam pater filio. V-
trumque probabile.

g Francise. M. Pratus , alijq apud
Dian. e. o tr. 3. ref. 3. h Inclinat. sed
non resolvit Dian. l. c. i ut judicat A-
Zor. I. p. lib. 2. c. 5. q. 13. dum senten-
tiā priorem probabiliorem vocat.

Dices , si uterque ex his sequi velit
opinione probabilem sibi faventem,
remanebit pater patratus sine alimen-
tis. Respondeo, si uterque persistat in
sua opinione sequenda , erit dividendi
onus in utrumque, profecto id
æquitas postulare videtur, esto , specu-
lative sit probabile , id non exigi à ri-
gore justitiae. Vide lib. 1. c. 3. §. 4. v.
Alere filium dubium.

Pater quoad irritationem votorum filij
impuberis spurijs.

12. Quæresquintū ; quid de votis
filio spurio , ut item naturali non legi-
timo , potestne pater irritare vota , in
ijs casibus , in quibus posse legitimo ,
alibi l diximus ? Ratio dubitandi est ,
quia radix ex qua in patre procedit fa-
cultyas irritandi vota , est patria pote-
stas in filium ; at ex jure non habet
pater potestatem patriam in spurium ,
nec in naturalem , ergo &c. Respon-
deotamen, posse m perinde , ac le-
gitimo. Ratio est , quia distinguere
debemus minorem prædictæ rationis

dubitandi : ex jure non habet pater e-
am summam potestatem , quam ipsa
jura inuexere , concedo : non habet e-
am potestatem procedentem ex ipsa
generatione , quæ patri competit ex
ipso jure naturæ , quæque sufficit ad
munus regendi illum impuberem ,
atque adeo ad irritandum ejus vota ,
nego minorem. Confirmatur , quia
interdum , ut ibidem n diximus , ma-
tri competit hæc potestas irritandi , &
tamen certum est , matri non esse con-
cessam ex legibus in filios patriam po-
testatem.

1 Supral. 3. c. 16. §. 3. per totum. m
Castr. t. 3. tr. 5. de voto d. 2. p. 7. n. 5.

n Supra eodem li. 3. c. 16. §. 3. n. 21.

Castr. o & Sanchez p docent ,
hanc potestatem competere patri in
filium legitimum absolute : at in fili-
um illegitimum , tunc solum , quando
is tutorem non habet ; quando enim
eum habet , gubernatio ejusmodi fi-
lii ad ipsum tutorem spectat , utpote
qui est ex q legibus , sub ejus pote-
state constitutus : idem ego docui su-
perius , cum de voti irritatione .

o Castr. l. c. p Sanc. lib. 4. in dec. c.
35. num. 82. q Inst. de patria potestate
in pr.

Verum nunc , re attentius confide-
rata , difficilis mihi doctrina videtur.
Si enim in patre residet potestas natu-
ralis , qua filij imbecillitati pater con-
sulat ante constitutum tutorem , ut o-
mnes fatentur , & per adventum tu-
toris hæc naturalis potestas non tollit-
ur , nec diminuitur , nec impeditur ;
solum enim tutori conceditur gubern-
atio , quoad cetera civilia , non vero
quoad ea , quæ pertinent immediata
ad res

C A P V T Terrium. §. II.

71

ad res spirituales animæ , quarum dispositio ad jus civile nulla ratione spectat; cur tolli debeat potestas irritandi vota? ad summum, possit irritare tutor ex consequenti, quia nimis ex potestate gubernandi, quam illi concedunt jura, consequatur facultas irritandi; & possit etiam pater principaliiter, quia per jura non tollitur, quod filium generat, in quo firmiter radicatur irritandi facultas. Nec novum, apud plures posse eodem tempore residere irritandi potestatem, cum sciamus omnes, idem Religiosi votum posse irritari à Superiore locali, & à Provinciali. Consideret hæc sapiens Lector. nova enim & singularia decernere, nisi sint mihi valde manifesta, singularis nolo.

Pater, quoad vota filij, vivente
Avo,

13. Quæres sextò: de avo vivente patre, quoad eandem irritationem votorum; quod ut commodius intelligi queat, reducatur in mentem illa juris r. dispositio; qui ex me, & uxore mea nascuntur, in potestate mea sunt. Item, qui ex filio meo, & uxore ejus (id est, nepos meus, & neptis mea) aque sunt in mea potestate, & pronepos, & proneptis, & deinceps ceteri. Hattenus textus; ex filio, inquit, id est, descendentes per sexum virilem, sive ipsi mares sint, sive foeminae. Nam descendentes ex filia nupta, sunt in potestate patris eorum. Et quidem hanc potestatem habet avus, non solum ex legibus positivis, sed etiam ex yna-

turæ; cum ad priorem genitorem pertineant ceteri descendentes, tamquam ad principum primum, sine quo non essent posteri.

r. l. nam Crivium ff. de his, qui sui, vel alieni juris sunt.

14. Ex his ergo oritur difficultas: cum tota potestas irritandi vota sit innixa in potestate patriæ, hanc autem habeat avus, consequenter poterit, etiam vivente patre, nepotis impuberis vota irritare, & rursus non poterit pater tunc suo filio impuberi eadem vota irritare, vivente avo, quia tunc pater non est sui juris, nec consequenter videtur habere filium in sua potestate. Augetur difficultas, quia Doctores s/ passim docent, si filius efficiatur servus, suspendi patriam potestatem in patre, ne scilicet filius teneatur pluribus obedire, nempe patri, & domino: eodemque modo si efficiatur servus ipse pater, ne scilicet simili ratione filius teneatur obedire duobus, nempe patri & domino, in cuius dominio seu potestate est pater, & consequenter omnia patris: ergo pater in casu nostro, si nepos est in potestate avi, non erit in potestate patris, ne obediens duabus obligetur, & consequenter is, vivente avo, filij vota irritare non poterit. Ex alia parte, cum in patre semper resideat potestas veluti naturalis in filium, ratione generationis immediatae ejusdem, neque sit inconveniens, potestatem irritandi vota esse in duobus, sicuti respectu religiosi est in Rectori Conventus, & in Provinciali, videbitur alicui, etiam patri, etiam avo convenire ejusmodi facultatem

I 3

facultatem

Liber Quintus.

72
facultates. Nihilominus video, Sanchez, & Suarium, » Castropalauna, disertè docentes, avum nihil posse in vota nepos, nisi mortuo patre: quare privative solum patri viventi eam facultatem concedere manifeste videntur, & ratio esse potest, quia facultas irritandi non est fundata solum in quacumque patria potestate absolute sumpta, sed maximè in ea potestate, quam quis habet in gubernatione dominus, familiæ & præscriptum filiorum, quos genuit, hanc autem habet immediate pater, eoque deficiente, tutor vel curator, hisque deficientibus, avus ex parte patris, & deinceps etiam, ayo deficiente, mater; quod si haec etiam deficiat, jam sub nullius potestate erit filius. Atque ex hac ratione respondere facile poteris ad difficultates allatas numero praecedente.

f. quos seq. C. astrop. t. 3. tr. 5. de voto p. 7. n. 8. versus f. & Sanc. in dec. l. 4. c. 35. n. 8. u. Smar. t. 2. de reb. l. 6. de voto c. 6. nu. 22. a. C. astrop. t. 3. tr. 5. de voto d. 2. p. 7. nu. 7. b. fuxea doctrinam & limitationes supra datas l. 3. c. 86. §. 3. nu. 29.

9. II.

Qua debet mater filie, quoad eum laetandam, & alendam.

3. **V**ates primò, an mater filium nutriti det licet lactan dum? Respondeo, id certe nemini sine causa libens induxit, sed adhuc sine ulla, non nisi de veniali condemnabo: libero & autem ab omnis culpa, rationabili existente causa. Ra-

tio est, quia dummodo infans commode nutritur, non videtur tam gravis defectus, ut, præscindendo ab alio inconvenienti, excusari nequeat ab aliqua competenti causa, qualis est, imbecillitas matris, mos patris, vel quid simile. Inconveniens autem grave, ag propterea mortale pronuntio, si periculum appareat, infante gravi morbo, vel grandisculum effectum malis moribus, præsertim hæsi, fore insciendum.

a. Navarr. in summa c. 14. n. 17.

2. Quares secundò, mater quænam alimenta filio debet? Respondeo, ea usque ad triennium exactum debet filium, etiam spuriū, alere, lac præbendo. Ceterum reliquæ impensis sunt à patre facienda.

Si lacte mater careat, vel lactare filium nequeat, quia commode (ut loquitur Dicastillus b.) lactare non potest, tunc patris etiam onus est, lactis impensis solvere. Quod si pater solvendo non sit, qua ratione in onere alesendi plene filium succedat mater dives, dictum est 9. praecedente, nu. 1.

b. Dicastil. lib. 2. de justit. tr. 2. d. 7. dub. 17. nu. 72.

Apud patrem, an apud matrem proles educanda sit, altero ex his infidelis, seu hereticus existente, ut item divorciū tempore, cum casus non frequentes, legantur Doctores. Propter eamdem rationem, vide apud iuristas, nec omittantur Theologi, e qua ratione mater, si transfeat ad secundas nuptias, amittat curam seu educationem filij ejusve tutelam, & similia. Ego enim de his aliquid dicam lib. 2. c. 1. §. 2. numero 5.

c. Sanc.

e Sanc. I. 20. de matr. d. 10. per tot. 27. p. 2. l. 2. c. 5. q. 9. d. Juris in Autb. Sacramentis. C. quando mulier ex in ambent. & sine prohibitio- ne, 9. propere agitur e lege Molin. a. 11. de iust. tr. 2. d. 220. vers. Quan- do impubere, Castrop. & Th. Sanc. apud Dian. p. 10. tr. 13. ref. 12.

3. Quarcs tertio, circa expensas à matre pro filiorum alimentis factas, in hunc modum: Antonia genitrix aluit filium usque ad decimum annum vivente patre, sive presente, sive peregre agente: tunc, mortuo eodem, filium aluit usque ad decimum octauum, quando scilicet Antonia filij bona administrabat; exposcit nunc à filio somnes impensas ab ipsa factas, imo etiam estimationem sui laboris, legatumne exposcit?

Respondeo, tres hic difficultates uno spiritu concessisti, tribus necessario di- cis distinguendas.

4. Dico primò: si vivente patre alioqui divite, vel existente tutori, mater filium aluit; & protestata est, se alere, animo impensas repetendi, repe- tere f quidem potest. Si nihil est pro- testata, præsumitur, si non contem- platione patris, certè amore filij, libe- raliter id fecisse. Simile quid esse in ma- rito, quaado uxorem alit, non soluta- b. sacerdo dote, docet Sanchez. g. Pro- foro interno sufficiens ratio h. repe- tendi inibi videtur (etiam si mater sit protestata) si concurrant hæc duo: pri- mò, ut positivo animo repetendi al- luit; secundò, ut omissio protesta- tionis non fuerit caussa damni in patre, vel tutori quando enim pater, vel tutor, si scivisset, matrem ejusmodi tu modo ex occasione, quod de alimen- tis filio-

animō repetendi alere, ipsi aliuiscent, nullis vel paucioribus sumptibus, tunc profecto mater in conscientia non posset expensas repetere, quia ipsa fuisset in culpa, quod tot expensæ fuissent factæ; solum igitur illas pauciores, quæ factæ vere fuissent, tunc jultè repeteret. f L. Defensio. ff. de negotijs gestis. g. sanc. l. 9. de maer. d. 5. nu. 7. h. L. si quis à liberis, l. si mater. ff. de liberis ag- noscendit. 27. or. p. 2. l. 2. c. 5. q. 10.

5. Dico secundò: Si mortuo patre, nulloque tutori existente, animo po- sitivo se compensandi, mater bona fi- lij administrans, filium aluit, & potest alimenta repetere; secus, reputatur a- more filij id fecisse, idque maximè, si bona matris & filij non erant divisa, Quod si bona divisa erant, & cuique sui rationum libri respondebant, præ- sumitur, in matre ejusmodi filij bona administrante affuisse animum repe- tendi; id enim ostendit illa rationum & librorum distincta divisio.

i Ibid.

Dico tertio; estimationem sui la- boris nequit mater exposcere, quia mater pro filio laborem suum gratis impendere, jure præsumitur, imo for- tasce jure cogitur.

§. III.

Vix quid uxori debeat, quoad ali- ments?

1. **N**on est nostrum, omnia, quæ hui invicem debent conjuges, hic colligere, cum id fusè Do- ctores & prosequantur illud enim tan- gitor, si scivissent, matrem ejusmodi tu modo ex occasione, quod de alimen- tis filio-

ris filiorum egimus, disputamus: an tur; si inopes, tunc succedat ex obliga-
conjuges sibi mutua alimenta præbere
teneantur. Et obligari b quidem vi-
rum uxori, luce clarus est; quia id
extorquet arcta conjugalis conjunctio.
allataque dos ab uxore. Imo si vir u-
xorem inopem sine dote duxisset, il-
lam adhuc alere oportebit; quia sibi
vir imputare tune debet, si iridotatum
duxit. Inopem, inquam, si enim di-
vitum, tacite jam ab uxore dos pro-
missa censetur: siquidem uxor per ma-
trimonium se, & interpretative sua
bona, saltem quoad competentem do-
tem, marito tradit.

a Doctores apud Trullenc. l. 4. decal.
c. 1. d. 4. b Sanch. de matr. l. 9. d. 4.
a nu. 19.

2. Eadem obligatione tenetur vir,
si dos casu, & sine culpa uxoris pereat,
etiam si uxor propter suam culpam,
non tendentem tamen directe ad sepa-
rationem ab ipso viro, sit perpetuo
carceri mancipata; etiam si propter
suam culpam in morbum contagio-
sum, v. g. lepram inciderit, unde sepa-
ratim a viro habitare cogatur: multo
magis, si sine culpasua, ut, si haec se-
paratio necessaria fuerit, propter viri
contagiam. Ratio horum est, quia id
requirit reciprocus conjugum amor.
Et sicut uxor non inops maritum exu-
lem, vel in triremibus propter sua de-
licita detentum alere tenetur, ita invi-
cem maritus uxori. Quod si dos
pereat, quia propter uxoris hæresim,
aliave delicta, fuerit publicata, seu fi-
asco addicta, quæstio est, an vir, an po-
tius pater uxoris ipsam teneatur alere?
& distinguendum est. c Si enim pa-
rentes uxoris divites sint, ipsi tenebun-

tione maritus. Quod idem videtur di-
cendum, si uxor dotem sive validè, si-
ve invalide distraxit, vel consumpsit,
marito non consentiente, quod est, do-
tem petire culpa uxoris. Ratio utri-
usque dicti est, quia quando dos culpa
uxoris perit, perinde est, ac si soluta
dos ab ipsa non fuisse; in quo eventu
non obligari virum uxori alimenta
porrigere, mox dicemus: id, quod
certè dici non potest, si sine culpa, vel
casu pereat. In duobus ergo dumta-
xat casibus ab hac obligatione certo li-
beratur vir: primò, si uxor d recedat
à mariti cohabitacione, sine culpa viri,
sed ex propria levitate: si enim ob viri
sævitiam non leueni, (levem enim
uxor ferre patienter debet, neque po-
test propter levem culpani, separatio-
nem, quæ est res gravis, intentare) u-
xor discedat, non liberabitur vir ab ea
alerida, quia tunc culpa mariti est,
non uxoris. Imo si temere uxor reces-
serit, sed deinde pænitentia ducta re-
dire velit, tenetur eam alere vir,
quamvis adhuc extra domum degat:
ratio est, quia pænitentia & emenda-
tio culpam, atque adeo caput, unde
alimenta negare vir poterat, plane tol-
lit. Hic non loquimur, quando af-
fuit legitimum divortium, de quo
plurib. Sanc. lib. 10. Matrim. per to-
tum.

c Sanch. l. 9. de matr. d. 5. n. 10. d
Sanc. l. c. n. 20.

3. Secundo, excusabitur e vir aba-
lenda uxore, si dos promissa non affe-
ratur; quia dos datur ad sustinendum
onus familie alendæ: ea igitur defici-
ente, deficit & onus. Quod si partem
dotis

doris acceperisti , pro rata uxorem ale : debeat ? Respondeo, debere, h quan-
cum valeat argumentum , si integra
dote fruereris , integre aleres : ergo si
parte, partialiter.

e Sanc. ead. disp. 5. per totam.

4. Quid si ij , qui dotem promise-
runt, vere solvendo non sint? Respon-
deo, si dotem promisit ipsa uxor , vel
ejus pater, tenetur f adhuc illam ale-
re vir, nisi dolosè ij promiserint, scien-
tes, se solvere non posse. At si promi-
sit extraneus (quo nomine hic venit
quicunque is fuerit , sub cuius pot-
estate non erat uxor) non tenebitur vir.
Horum rationem lege apud Sanchez
citatum , apud quem etiam invenies
non posse à viro expelli ab habitatio-
ne , vel à debito conjugali uxorem ,
propter dotem non solutam, cum hæc
sint longè diversa , non alere , & non
cohabitare, nec ex priore possit posteri-
us inferri. Sed proh quanti ponderis
est , habere in eodem tecto & lecto u-
xor , illamque non alere ! Morali-
ter, & in praxi hæc admodum sunt dif-
ficilia : nam propterea cogitent sapien-
tes , quid hac in re consilendum tan-
dem sit , & legant Authores allatos à
Sperelli , g qui contra Sanchez tenent,
ob dotem nulla ex parte solutam posse
& cohabitatione uxorem expelli.

f Idem ib. n. 4. s. g. Sperel. t. 2. dec.
73. n. 10.

§. IV.

*Ex quid viro debeat , quoad
alimenta ?*

9. **Q**uod ad uxori quāri potest , an
hac aliquando maritum alere

suppetit, unde marito succurrere que-
at, sive ex bonis dotalibus, sive ex pa-
raphernalibns , sive aliunde conquisi-
tis : hoc enim exposcit mutuus conju-
gum nexus, etiam si maritus culpa sua
sit carceri astrictus , sit tristis
mancipatas , sit infirmus, non autem ,
si culpa sua ab uxore recedat , nisi forte
redire velit , ut ex proximè dictis col-
ligi manifestè potest. Quid si maritus
ex alienum contraxit, ut uxorem ale-
ret ? cogeturne illud solvere uxor ex
proprijs bonis, marito defuneto ? Hac
de re dixi breviter c. s. §. 2. n. 5.

h Sanc. l. c. d. 4. num. 27. multie-
dit.

De donationibus inter virum , &
uxorem multa jurisperiti, tibi suffici-
at , legere Molinam , i Dicastillum ,
Castropalaum.

i Mol. alijsq. apud Dicastillum li. 2.
r. 5. d. 1. dub. s. a num 72. Castrop. de
just. commut. d. 2. p. 25. per totum.

§. V.

*In necessitate extrema quis magis adju-
vandus pater , an filius , an
uxor ?*

1. **S**i quis patrem suum , suumque
filium, atque uxorem fratrem
que in extrema, vel gravi neces-
itate a constitutos animadvertat , &
uni dumtaxat ex his auxiliari posset ,
querimus , cuinam auxilio esse ipsum
opereat ? duo v. g. modici panes ipsi
suppetunt in extrema fame , unum si-
bi, ut certè potest, reservat , ob indi-
vidus

K

dui proprij conservationem, alterum, cuinam comedendum porriget, patrine, fratrine, an uxori, an filio?

a Lef. apud Caſtrop. t. 1. t. 6. 2. de char. p. 22. nu. 2.

2. Profecto ex communi calculo apud Lessium loco cit. aliosque, patri porrigendum: plura enim debet filius patri, quam pater filio, vel quam frater fratri, conjugi conjux: siquidem filius à patre, tanquam rivus à fonte hujus usuram lucis participat. Habet item educationem constitutionemq; quid de laboribus pro filio à patre extantatis? quid de non interpolata ac nunquam remissa sollicitudine? quid de expensis? sane Aristoteles 9. Ethic. filius, inquit, honestius subvenit parentibus, quam sibi ipse. Vides, quanti facienda sit patris cura? non quod ex obligatione se ipse quis postponere obligetur; nam charitatis ordo tanquam in primum scopum, in vitam propriam collimat, sed quod possit cum laude, si velit.

3. Dictum signate est (in extrema vel gravi necessitate) nam extra illam, teneri b hominem potius filio succurrere, quam genitoribus, ipsa praxis docet, illi rationi innixa, quia filius sub cura parentis est, non autem parentis sub cura filij. Genitoribus item plus deberi, etiam in communi necessitate, quam fratribus, ratio naturalis dicit: de insigni amico & benefactore vide Caſtropalaum. c Uxor vero potius, d quam parentis vel filius, est in communib⁹ necessitatib⁹ alenda ac sublevanda, utpote in communi commercio illa, tanquam insepara-

bilis socio marito data, juxta illud Gen. 2. propter hoc reliquet homo patrem & matrem, & adhæredit uxori suæ (utique in communib⁹ necessitatib⁹) id quod ita est intelligendum, ne hoc dictum sit contra ius naturæ modo allatum, quo probavimus, in extremis potius esse subveniendum parentibus & filijs, quam conjugi.

b Caſtr. t. 1. tr. 6. d. 1. de charit. p. 10. n. 13. c Caſtrop. l. c. n. 10. & 11. & 15. d Sanc. li. 9. de matr. d. 4. num. 26.

4. Quare his ita explicatis, sum apud aliquos e legis absolutè, potius subveniendum esse uxori, quam filijs (id quod certè sua probabilitate non caret) sic admitte in nostra sententia, quam probabilem putamus, ut sit potius subveniendum uxori in communib⁹ necessitatib⁹, non vero in extremis.

e Henrīq. l. 10. c. 8. n. 1. Caſtr. l. c. n. 13. cirans. Suer. Bon. Coninch. Val.

5. Sed, amabo te, Lector, cui potius opitulareris, si pater & mater perinde indigerent, tu vero non utrique, sed alterutri opem ferre dumtaxat posses? patri f potius, respondes, quam matri succurrendum: sicut enim ordine charitatis tememur, magis amare patrem; sic & succurrere. Tua digna pietate responsio: nec deest responsioni ratio. Parentis enim necessitat⁹ subveniendum, tanquam principio nostræ originis est: at nobiliorem altioremque principij rationem habet pater, quam genitrix.

f S. Th. 2. 2. qu. 26. ar. 10. Val. t. 8. d. 3. q. 4. p. 5.

g. Illus.

¶ Illud hic denique noto, inter hos vel quasi Castrense, adventitium, profectum, quodque ius in illa pater habeat, de quibus alibi a dixi; nam secus, nihil eorum, quæ hic subdenda sunt, intelligetur.

a Rodoq. p. 1. c. 4. concl. 9. Castr. t. 1. tr. 6. d. p. 10. n. 14. citans Suar. & Bonac.

a Sup. l. 1. c. 3. §. 7. v. peculum. & potest id videri breviter apud Agror. p. 2. li. 2. c. 23.

C A P V T Q V A R T V M.

Miscellanea quedam de filijs, parentibus, propinquis.

¶ N Onnulla, quæ aptum locum in superioribus fortita non sunt, hic ad quatuor capita reduco: ad peculum filiorum: ad tum vel Episcopatum filij (non vero donationes inter patrem & filium: ad legitimam filijs debitam: ad cæterorum propinquorum mutuas obligationes; quæ omnia, ut etiam superius dicta de parentibus atque conjugibus, fuse (sed, fateor, subinde confuse) à Theologis ac juris consultis disputata reperies: nos pro nostro instituto ea hic compendiosè feligimus, atque ea perspicuè proponimus, & tam (quia paucim obvia omittere decreveramus) quæ ad pinguiam quandam cognitionem pro regendis conscientijs necessaria omnino sunt visa, adjectis in margine authoribus, qui adiri facile à studiosis poterunt.

§. I.

De peculio filiorum &c.

¶ N memoriam omnino redeat, quid sit peculum filiorum Castrense,

Recolatur secundò, filium egredi b à patriæ potestate, seu, quod idem est, filium emancipati, primum, per mortem naturalem patris & avorum: secundò, per mortem ejusdem patris civilem: tertio, per haeresim: quartò, per nuptias forte à patre, sine dispensatione cum affini vel consanguinitate contractas: quinto, per Cardinalatum vel Episcopatum filij (non vero per Presbyteratum: sextò, per professionem religiosam filij vel patris: septimò per dignitatem patritiam, qua scilicet filius fiat Regis consiliarius &c. Octavò, per legitimam emancipationem, qua scilicet consentientibus patre & filio coram judge, filius à patre liberetur ab ipsis patris potestate: nonò in aliquibus Regnis, ut in Lusitania & Castella, per legitimum matrimonium, etiam in vita patre contractum: decimò, per captivitatem patris apud hostes suspenditur patria potestas, quamdiu captivitas durat. Hæc pluribus citati Doctores, quæ ad nostrum institutum satis fuit, breviter collegisse.

b Molinat. t. 1. tr. 20. d. 229. de Iugo t. 1. de just. d. 5. sec. 1. Agror. p. nu. li. 2. &c. 9. alios cit.

